

ประกาศกรมการขนส่งทางราง
เรื่อง แนวทางปฏิบัติเพื่อป้องกันการทุจริตในประเด็นสินบน
และการขัดกันระหว่างประโยชน์ส่วนบุคคลกับประโยชน์ส่วนรวม

การทุจริตและประพฤติมิชอบหรือการคอร์รัปชันเป็นปัญหาเรื้อรังที่เกิดขึ้นในสังคมไทยมาอย่างยาวนาน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในระบบการเมืองและระบบราชการ ซึ่งนับวันมีแต่ทวีความรุนแรงขึ้น จึงเป็นอุปสรรคสำคัญที่ส่งผลกระทบต่อพัฒนาประเทศ ทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคม ความมั่นคง ความเชื่อมั่น และภาพลักษณ์ของประเทศต่อนานาชาติ ซึ่งสะท้อนได้จากค่าคะแนนดัชนีการรับรู้การทุจริต (Corruption Perception Index : CPI) ในปี ๒๕๖๖ ประเทศไทยได้ ๓๖ คะแนน จัดอยู่ในอันดับที่ ๑๐๘ จาก ๑๘๐ ประเทศทั่วโลก โดยปัญหาที่สำคัญ คือ การทุจริตประพฤติมิชอบโดยใช้ตำแหน่งหน้าที่เพื่อแสวงหาประโยชน์ การเรียกรับสินบนของเจ้าหน้าที่ภาครัฐ และการขัดกันระหว่างประโยชน์ส่วนบุคคลกับประโยชน์ส่วนรวม ซึ่งมีสาเหตุสำคัญที่เกิดจากการขาดจริยธรรมในการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ของรัฐ

ดังนั้น เพื่อเป็นการขับเคลื่อนงานด้านการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม การป้องกันการทุจริต และประพฤติมิชอบ และการมุ่งสร้างวัฒนธรรมองค์กรคุณธรรมและความโปร่งใส (Organization of Integrity) เป็นไปตามหลักธรรมาภิบาล ภายใต้การคำนึงถึงผลประโยชน์ของส่วนรวมและประชาชนเป็นสำคัญ รวมทั้งสร้างภาพลักษณ์ที่ดีให้แก่หน่วยงาน กรมการขนส่งทางรางจึงได้จัดทำแนวทางปฏิบัติเพื่อป้องกันการทุจริตในประเด็นสินบนและการขัดกันระหว่างประโยชน์ส่วนบุคคลกับประโยชน์ส่วนรวม สำหรับเป็นแนวทางการปฏิบัติของเจ้าหน้าที่ของรัฐในสังกัดกรมการขนส่งทางราง เกี่ยวกับการป้องกันการรับสินบน ผลประโยชน์ทับซ้อน การใช้อำนาจ ตำแหน่งหน้าที่และความรับผิดชอบ เอื้อประโยชน์ต่อตนเองหรือผู้อื่น การแสวงหาผลประโยชน์ ร่วมกันกับองค์กรธุรกิจ/เอกชน การรับทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใดอันเกิดจากการใช้อำนาจหน้าที่ในทางมิชอบ ไม่ว่าด้วยวิธีการใด ๆ ดังต่อไปนี้

๑. นิยามศัพท์สำคัญที่เกี่ยวข้อง

๑.๑ เจ้าหน้าที่ของรัฐ หมายถึง เจ้าหน้าที่ของรัฐตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๖๑ ตามมาตรา ๔ และเจ้าหน้าที่ของรัฐตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการให้หรือรับของขวัญของเจ้าหน้าที่รัฐ พ.ศ. ๒๕๖๕ ตามข้อ ๔ ได้หมายความถึง ข้าราชการ พนักงาน ลูกจ้าง หรือ ผู้ปฏิบัติงานอื่นในหน่วยงานของรัฐ

๑.๒ ทุจริตต่อหน้าที่ หมายถึง ปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติอย่างใดในตำแหน่งหรือหน้าที่ หรือปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติอย่างใดในพฤติการณ์ที่อาจทำให้ผู้อื่นเชื่อว่ามีตำแหน่งหรือหน้าที่ ทั้งที่ตนมิได้มีตำแหน่งหรือหน้าที่นั้น หรือใช้อำนาจในตำแหน่งหรือหน้าที่ ทั้งนี้ เพื่อแสวงหาประโยชน์ที่มิควรได้โดยชอบ สำหรับตนเองหรือผู้อื่นหรือกระทำการอันเป็นความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการหรือความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ในการยุติธรรม ตามประมวลกฎหมายอาญาหรือตามกฎหมายอื่น

๑.๓ การปฏิบัติหน้าที่ หมายถึง เป็นการกระทำหรือการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่รัฐในตำแหน่งที่ได้รับการแต่งตั้ง หรือได้รับมอบหมายให้ปฏิบัติหน้าที่ใดหน้าที่หนึ่ง หรือให้รักษาราชการแทนในหน้าที่ใดหน้าที่หนึ่งทั้งเป็นการทั่วไปและเป็นการเฉพาะในฐานะเจ้าหน้าที่ของรัฐที่กฎหมายได้กำหนดอำนาจหน้าที่ไว้ เป็นการกระทำไปตามอำนาจหน้าที่ที่กฎหมายระบุไว้ให้มีอำนาจหน้าที่ หรืออำนาจหน้าที่ทางปกครอง

/๑.๔ ประพฤติมิชอบ...

๑.๔ ประพฤติมิชอบ หมายถึง กระทำการหรือละเว้นการกระทำ อันเป็นการฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามกฎหมาย ระเบียบ หรือข้อบังคับเกี่ยวกับการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ของรัฐ รวมทั้งการกระทำอันเป็นความผิดทางวินัยตามกฎหมาย ระเบียบ หรือข้อบังคับที่ใช้บังคับกับเจ้าหน้าที่ของรัฐนั้น แต่ทั้งนี้ ไม่รวมถึงทุจริตต่อหน้าที่

๑.๕ การขัดกันระหว่างประโยชน์ส่วนบุคคลและประโยชน์ส่วนรวมของเจ้าหน้าที่ของรัฐ หรือผลประโยชน์ทับซ้อน หมายถึง การที่เจ้าหน้าที่ของรัฐอยู่ในฐานะเป็นผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในรูปแบบต่าง ๆ ตามที่กฎหมายบัญญัติห้ามและเจ้าหน้าที่ของรัฐผู้นั้นยังได้เข้าไปพิจารณาดำเนินการในกิจการสาธารณะ ที่เป็นการดำเนินการตามอำนาจหน้าที่ในกิจการของรัฐเพื่อประโยชน์ของรัฐ

๑.๖ ของขวัญที่ส่งผลต่อการปฏิบัติหน้าที่ หมายถึง เงิน ทรัพย์สิน บริการหรือประโยชน์อื่นใด ที่มีมูลค่าและให้รวมถึงทิป โดยเจ้าหน้าที่ของรัฐได้รับนอกเหนือจากเงินเดือน รายได้ ผลประโยชน์จากราชการ ในกรณีปกติ และมีผลต่อการตัดสินใจ การอนุมัติ อนุญาต หรือการอื่นใดในการปฏิบัติหน้าที่ให้เป็นไป ในลักษณะที่เอื้อประโยชน์ไปในทางทุจริตต่อผู้ให้ของขวัญทั้งในอดีต หรือในขณะรับ หรือในอนาคต เช่น การที่ เจ้าหน้าที่ของรัฐรับของขวัญจากบริษัทเอกชน แล้วมีส่วนช่วยให้บริษัทเอกชนนั้นเป็นผู้ชนะการประมูล งานก่อสร้างของหน่วยงานตนเอง หรือกรณีเข้าไปเป็นที่ปรึกษาและรับค่าตอบแทนของบริษัทเอกชนซึ่งอยู่ ภายใต้การควบคุม ตรวจสอบของหน่วยงานรัฐที่เจ้าหน้าที่ของรัฐปฏิบัติหน้าที่อยู่ ส่งผลกระทบต่อความมีอิสระ ในการตัดสินใจของเจ้าหน้าที่ของรัฐผู้นั้นให้เปลี่ยนแปลงไปในทางทุจริต เป็นต้น

๑.๗ ทิป (Tip) หมายถึง เงินที่ผู้มาติดต่อขอใช้บริการกับหน่วยงานของรัฐ หรือกับเจ้าหน้าที่ของรัฐได้มอบให้หน่วยงานของรัฐ หรือกับเจ้าหน้าที่ของรัฐเพิ่มเติม เพื่อตอบแทนการให้บริการจากการปฏิบัติ หน้าที่ตามปกติ นั้น ซึ่งมีใช้ค่าธรรมเนียมตามที่กฎหมายกำหนดไว้ว่าให้รับได้

๑.๘ สินบน (Bribe) หมายถึง ทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใดที่ให้แก่บุคคล เพื่อจูงใจให้ผู้นั้น กระทำการหรือไม่กระทำการอย่างใดในตำแหน่ง ไม่ว่าการนั้นชอบหรือไม่ชอบด้วยหน้าที่ ตามที่ผู้ให้สินบน หรือติดสินบนต้องการ ลักษณะที่เข้าข่ายการรับสินบน สรุปได้ ดังนี้

“เงินเป๊ะเจี๊ยะ” หมายถึง กินเปล่า หรือเงินกินเปล่า เงินเป๊ะเจี๊ยะ มักใช้ในการให้สินบน ในวงการการศึกษา เช่น การให้เงินเพื่อฝากบุตรหลานเข้าโรงเรียนดังหรือได้เข้าเรียนในห้องเก่ง ห้องพิเศษ

“เงินใต้โต๊ะ” หมายถึง เงินที่จ่ายเพื่อการได้มาซึ่งผลประโยชน์โดยทำการจ่ายแบบลับ ๆ ไม่ให้ใครรับรู้ หรือใช้เรียกเงินที่แอบให้กันโดยมิชอบ เพื่อบริการหรือตอบแทนเจ้าหน้าที่ในการดำเนินการอนุมัติ อนุญาต หรือการเร่งรัดในการดำเนินงาน เช่น จ่ายเงินใต้โต๊ะเพื่อได้รับการอนุญาตก่อสร้างอาคาร หรือรับการอนุมัติงานจ้าง

“ส่วย” เดิม หมายถึง รายได้แผ่นดินประเภทหนึ่ง เรียกเก็บเป็นสิ่งของหรือเงินตราแทน การเข้าเดือนหรือการรับราชการ แต่ปัจจุบัน “ส่วย” เกิดจากการสมรู้ลอบลอบกันระหว่างผู้ประกอบการธุรกิจผิดกฎหมาย กับเจ้าหน้าที่ของรัฐที่มีหน้าที่รักษาความสงบเรียบร้อย เพื่อปล่อยให้ผู้ประกอบการธุรกิจผิดกฎหมายสามารถดำเนินธุรกิจ ต่อไปได้หรือได้รับความคุ้มครองหรือได้รับการอำนวยความสะดวก เช่น การเปิดบ่อนการพนันผิดกฎหมาย การค้าประเวณี รถบรรทุกน้ำหนักเกิน หรือการลักลอบนำแรงงานต่างด้าวเข้าประเทศ เป็นต้น และมีการกำหนด ระยะเวลาอย่างแน่นอน เช่น เป็นรายสัปดาห์ หรือรายเดือน เป็นต้น

“สินน้ำใจ” มีความหมายว่า “เงินหรือทรัพย์สินที่ให้เป็นการรางวัล” คำว่า “สินน้ำใจ” นิยมใช้ สำหรับการให้สิ่งของเพื่อเป็นตอบแทนที่บุคคลได้กระทำการให้ แต่ในบางกรณีการให้สินน้ำใจก็อาจเป็นสินบนได้ เช่น ปลัดอำเภอประจำตำบล (มีอำนาจและหน้าที่จับกุมผู้กระทำความผิดตามพระราชบัญญัติปกครองท้องถิ่น) ได้รับผ้าไว้ เป็นสินน้ำใจและไม่จับกุมผู้กระทำความผิด ฐานมีผ้าผิดบัญชีที่แจ้งปริมาณไว้ จึงผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๔๙ ฐานเจ้าพนักงานเรียกรับสินบน (กรณีถือว่ายอมจะรับทรัพย์สิน หรือประโยชน์อื่นใด)

/“ค่าดำเนินการ”...

“**คำดำเนินการ**” หมายถึง การเรียก “สินบน” ในกรณีที่เป็นการทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใด นอกเหนือจากที่กฎหมายกำหนดแก่เจ้าหน้าที่ของรัฐ เพื่อให้เจ้าหน้าที่ของรัฐ ดำเนินการในการปฏิบัติหน้าที่หรือเป็นการเร่งรัดเจ้าหน้าที่ของรัฐ ดำเนินการในหน้าที่ ส่วนใหญ่มักปรากฏในกรณีเป็นการใช้ดุลพินิจของเจ้าหน้าที่ของรัฐในการขออนุมัติ อนุญาต เพื่อเร่งรัดกระบวนการพิจารณาของเจ้าหน้าที่ของรัฐ หรือให้เจ้าหน้าที่ของรัฐใช้ดุลพินิจเป็นกรณีพิเศษ รวมถึงการขอรับการบริการหรือการอำนวยความสะดวกจากหน่วยงานของรัฐด้วย

“**คำอำนวยความสะดวก**” หมายถึง ค่าใช้จ่ายจำนวนเล็กน้อยที่จ่ายแก่เจ้าหน้าที่ของรัฐอย่างไม่เป็นทางการ และเป็นการให้เพียงเพื่อให้มั่นใจว่าเจ้าหน้าที่ของรัฐจะดำเนินการตามกระบวนการ หรือให้ดำเนินการรวดเร็วขึ้น โดยกระบวนการนั้นไม่ต้องอาศัยดุลพินิจของเจ้าหน้าที่ของรัฐและเป็นการกระทำอันชอบด้วยหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ของรัฐผู้นั้น รวมทั้งเป็นสิทธิที่นิติบุคคลพึงจะได้ตามกฎหมายอยู่แล้ว เช่น การขอใบอนุญาต การขอหนังสือรับรอง การได้รับการบริการสาธารณะ เป็นต้น

“**ค่าน้ำร้อนน้ำชา**” เป็นเรื่องของเจ้าหน้าที่ของรัฐเรียกเงินจากประชาชนเกินค่าธรรมเนียมเล็ก ๆ น้อย ๆ หรือเป็นค่าตอบแทนจากการทำหน้าที่ เช่น คดี “...โจทก์เป็นลูกจ้างจำเลย ตำแหน่งผู้จัดการฝ่ายวิศวกรรมซ่อมบำรุงและฝ่ายวิศวกรรมระบบทำความเย็น โจทก์เรียกร้องค่าน้ำร้อนน้ำชาเป็นการตอบแทนจากนาย ก. ผู้ประมุขงานก่อสร้างอาคารห้องเย็นของจำเลย แต่นาย ก. ไม่จ่ายเงินให้โจทก์ ถือว่าโจทก์ประพฤติตนไม่ซื่อตรงเป็นการทุจริตต่อหน้าที่ จำเลยเลิกจ้างโจทก์โดยมีเหตุอันสมควร ไม่เป็นการเลิกจ้างที่ไม่เป็นธรรม...”

“**ค่าหัวคิว**” หรือ “**กินหัวคิว**” หมายถึง การเรียกร้อยเอาเงินหรือผลประโยชน์จากผู้ดำเนินกิจกรรมที่อยู่ในความรับผิดชอบของผู้มีอิทธิพลหรือผู้มีอำนาจหน้าที่ดูแลในเรื่องนั้น เพื่อแลกกับความสะดวกหรือสิทธิในการดำเนินกิจกรรมก่อนผู้อื่น เช่น คนที่กู้เงินจากกองทุนถูกหักค่าหัวคิวไปคนละ ๑๕ เปอร์เซ็นต์

“**เงินทอน**” มีความหมายว่า เงินส่วนที่เกินราคาส่งของที่จ่ายคืนให้แก่ผู้จ่ายเงิน ซึ่งมักจะใช้ในการซื้อขายสินค้า แต่ “เงินทอน” ในด้านของสินบนจะเป็นกรณีที่เจ้าหน้าที่ของรัฐ เรียกเงินส่วนต่างจากการที่เจ้าหน้าที่ของรัฐผู้นั้นได้ดำเนินการในการจัดสรรงบประมาณหรือสิทธิประโยชน์จากรัฐให้กับบุคคลใดหรือหน่วยงานใด เมื่อบุคคลใดหรือหน่วยงานใดได้รับงบประมาณจากรัฐไม่ว่าจะเป็นเงินอุดหนุนหรือเงินสนับสนุน ก็จะต้องแบ่งส่วนที่ได้รับให้แก่เจ้าหน้าที่ของรัฐที่อนุมัติ อนุญาตหรือดำเนินการให้ซึ่งถือเป็นเงินทอน หรืออีกกรณีหนึ่งคือ กรณีที่หน่วยงานของรัฐทำสัญญาจัดซื้อจัดจ้าง และเจ้าหน้าที่ของรัฐได้ขอรับเอาส่วนแบ่งจากคู่สัญญาอีกฝ่ายหนึ่ง กรณีเช่นนี้ก็จะใช้เรียกเป็น “เงินทอน” หรือที่ปรากฏตามสื่อ เช่น กรณีเงินทอนวัด

“**กินตามน้ำ**” มีความหมายว่า การรับของสมนาคุณที่เขาเอามาให้โดยไม่ได้เรียกร้อย (มักใช้แก่เจ้าหน้าที่ของรัฐผู้มีอำนาจ) “กินตามน้ำ” ในด้านของสินบน เปรียบเปรยการปฏิบัติหน้าที่ของนักการเมืองและเจ้าหน้าที่ของรัฐที่มีอำนาจ ให้คุณและโทษกับบุคคลอื่นเป็นการกระทำในลักษณะฉ้อราษฎร์บังหลวงหรือคอร์รัปชัน หรือที่เรียกว่า “กินสินบาท คาคดสินบน” เช่น เขาได้ทำตามอย่างของผู้บังคับบัญชาซึ่งเป็น “เจ้านาย” หรือทำตามอย่างของคณะบุคคลส่วนใหญ่ที่ร่วมงานกัน ก็เรียกว่า “กินตามน้ำ” ทั้งนี้ เชื่อว่าจะได้รับการปกป้องคุ้มครองจาก “เจ้านาย” หรือเพื่อนร่วมงานที่กระทำการฉ้อราษฎร์บังหลวงด้วยกัน ในทางตรงข้ามถ้าเขาปฏิเสธไม่ร่วมมือด้วย เขาก็อาจได้รับผลร้ายติดตามมาได้

“**กินทวนน้ำ**” มีความหมายว่า เป็นพฤติกรรมของการรับผลประโยชน์จากการทุจริตคอร์รัปชัน โดยกีดกันไม่ให้ผู้อื่นเข้ามารับผลประโยชน์หรือแย่งผลประโยชน์ และหมายความรวมถึงการคอร์รัปชันในลักษณะที่เจ้าหน้าที่ของรัฐจะเรียกร้อยเงินจากผู้ขอรับบริการโดยตรง โดยที่หน่วยงานนั้นไม่ได้มีการเรียกเก็บเงินค่าบริการแต่อย่างใด

/“นอนกิน”...

“นอนกิน” เป็นการรอเวลาให้เอกชนเข้ามาเสนอสินบนเองโดยไม่ต้องเรียกร้องตรง ๆ แต่มีการชะลอให้กระบวนการจัดซื้อจัดจ้างหรือการอนุมัติโครงการเกิดความล่าช้ากว่าที่ควรจะเป็น

“ขุดหลุมล่อ” เป็นการทำกลอุบายเพื่อให้ฝ่ายหนึ่งหลงเชื่อโดยหวังประโยชน์จากอีกฝ่ายหนึ่ง หรือในทางทฤษฎีคือการปรับเปลี่ยนกติกาบางอย่าง หรือจงใจปกปิดหรือไม่ประชาสัมพันธ์กติกาบางอย่างที่เอกชนควรรู้ เพื่อให้เอกชนบางรายทำผิดกติกาดังกล่าว แล้วใช้อีกฝ่ายนี้เข้าไปข่มขู่ด้วยบทลงโทษ และค่าปรับตามกฎหมายในอัตราสูง เพื่อเปิดช่องให้รับสินบนจากเอกชนรายนั้นได้ เพื่อแลกเปลี่ยนไม่ให้ถูกลงโทษหรือลงโทษสถานเบา โดยส่วนใหญ่เงินสินบนจะน้อยกว่าเงินค่าปรับหรือบทลงโทษ

“ค่ารับรองและของขวัญ” เป็นค่าใช้จ่ายในการดำเนินกิจกรรมของนิติบุคคล เพื่อสร้างความสัมพันธ์อันดีหรือในบางโอกาสถือเป็นการแสดงออกของมารยาททางสังคม ซึ่งค่ารับรองอาจรวมถึง ค่าที่พัก ค่าโดยสารสำหรับการเยี่ยมชมสถานที่ประกอบการ การศึกษา ดูงานหรือค่าอาหารและเครื่องดื่ม ส่วนของขวัญอาจมีหลากหลายรูปแบบ ไม่ว่าจะเป็นเงิน สินค้า บริการ บัตรกำนัล เป็นต้น อย่างไรก็ตามค่าใช้จ่ายเหล่านี้ อาจถือเป็นสินบนหากเป็นการให้เพื่อจูงใจเจ้าหน้าที่ของรัฐให้กระทำการอันมิชอบด้วยหน้าที่ และบ่อยครั้งมักถูกปกปิดในทางบัญชี โดยการบันทึกรายการที่ไม่ตรงกับความเป็นจริง เช่น บันทึกเป็นค่าใช้จ่ายเพื่อการจัดการอบรม ค่าที่พัก หรือค่าใช้จ่ายเพื่อการส่งเสริมด้านการตลาด เป็นต้น

“ติดสินบนเทวดา” มีความหมายในเชิงเปรียบเทียบ หมายถึง การให้ทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใดแก่บุคคลหรือกลุ่มบุคคลที่มีตำแหน่ง อำนาจหน้าที่ที่สำคัญในหน่วยงานของรัฐซึ่งสามารถให้คุณหรือให้โทษได้ หรือให้ผลดีหรือผลร้ายได้ เพื่อให้กระทำการหรือละเว้นการกระทำ ตามที่ผู้ให้สินบนหรือติดสินบนต้องการ เช่น การวิ่งเต้นล้มคดี การแต่งตั้งโยกย้ายข้าราชการระดับสูง เป็นต้น

“วิ่งเต้น” คือ การเข้าหาบุคคลที่มีอำนาจให้ใช้ดุลพินิจไปในทางที่เป็นประโยชน์กับตน หรือการพยายามติดต่อผู้มีอำนาจอย่างเต็มที่เพื่อขอความสนับสนุนช่วยเหลือในสิ่งที่ประสงค์ เช่น วิ่งเต้นให้พ้นคดี วิ่งเต้นฝากลูกหรือเครือญาติเข้าทำงานในหน่วยงานของรัฐ โดยการติดสินบนเทวดาในหน่วยงานนั้น

๑.๙ ระบบอุปถัมภ์ เป็นระบบที่เกิดขึ้นโดยทั่วไปในสังคมไทย โดยเฉพาะในหน่วยงานของรัฐ อาทิเช่น การคัดเลือกบุคคลเข้าทำงานหรือการบริหารงานบุคคลในด้านต่าง ๆ โดยใช้เหตุผลทางการเมืองหรือความสัมพันธ์เป็นหลักสำคัญ เป็นระบบที่ยึดถือความจงรักภักดีและความสนิทสนมกันเป็นการส่วนตัว โดยไม่คำนึงถึงความรู้ ความสามารถ และความเหมาะสมเป็นที่ประจักษ์เป็นประการหลัก ซึ่งลักษณะทั่ว ๆ ไปของระบบอุปถัมภ์จึงมีลักษณะตรงกันข้ามกับระบบคุณธรรม ระบบนี้มีชื่อเรียกอีกหลายชื่อ เช่น ระบบซุบเลี้ยง (Spoiled system) ระบบพรรคพวกหรือระบบเล่นพวก (Nepotism) หรือระบบคนพิเศษ (Favoritism)

๑.๑๐ ฟอกเงิน คือการนำเงินที่ได้มาจากการทำความผิดหรือเงินที่เกี่ยวข้องกับการทำความผิด มาเก็บ ซุกซ่อน โอน รับโอน ยักยอกหรือเปลี่ยนสภาพ เพื่อให้ผู้กระทำความผิดหรือผู้อื่นสามารถจะนำเงินดังกล่าวมาใช้ประโยชน์ได้ในลักษณะของเงินที่ถูกกฎหมาย อย่างไรก็ตาม คำว่า “ฟอกเงิน” ยังรวมถึง การฟอกเงินทรัพย์สินหรือประโยชน์ในทางทรัพย์สินอื่น ๆ ที่ได้มาจากการกระทำความผิดด้วย รวมถึงต้องการเปลี่ยนสถานะของเงินหรือทรัพย์สินที่ได้มาอย่างผิดกฎหมาย หรือเกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดกฎหมาย ให้กลายเป็นเงินหรือทรัพย์สินใช้ได้โดยถูกกฎหมาย หรือทำให้ไม่มีใครรู้ว่าเป็นเงินที่ผิดกฎหมาย

๑.๑๑ ล็อกสเป็ก คือ การกำหนดรายละเอียด คุณสมบัติของโครงการหรือตัวบุคคล เพื่อเอื้อประโยชน์ให้เอกชนบางรายสามารถเข้าร่วมได้ รวมถึงตัดคู่แข่งบางรายที่ไม่มีคุณสมบัติออกได้ด้วย

๑.๑๒ ฮั่ว คือ การตกลงกันระหว่างบุคคลสองฝ่ายหรือกว่านั้น ซึ่งบางครั้งเป็นการผิดกฎหมาย หรือเป็นการลับ เพื่อจำกัดการแข่งขันอย่างเสรี โดยวิธีฉ้อฉล ชักนำให้สำคัญผิด หรือหลอกลวงเกี่ยวกับสิทธิ ตามกฎหมาย หรือเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ซึ่งกฎหมายห้ามไว้ โดยวิธีฉ้อฉลหรืออาศัยความได้เปรียบโดยไม่เป็นธรรม มักปรากฏในระหว่างกลุ่มองค์กรหรือบุคคลเมื่อแบ่งส่วนตลาด กำหนดราคา จำกัดการผลิต หรือจำกัดโอกาส

๒. ขอบเขตการใช้บังคับ

แนวทางฯ ฉบับนี้ใช้เป็นมาตรการป้องกันการทุจริตในประเด็นรับสินบน และการขัดกันระหว่างประโยชน์ส่วนบุคคลกับประโยชน์ส่วนรวม สำหรับข้าราชการและพนักงานราชการ ในสังกัด กรมการขนส่งทางราง ผู้ปฏิบัติงานอื่นในกรมการขนส่งทางราง โดยให้รวมถึงคู่สัญญา ที่ปรึกษา หรือบุคคลอื่นใด ที่กระทำการในนามกรมการขนส่งทางราง เท่าที่จะสามารถดำเนินการได้อย่างเหมาะสมและตรงไปตรงมา

๓. แนวทางปฏิบัติเพื่อป้องกันการทุจริตในประเด็นสินบนและการขัดกันระหว่างประโยชน์ส่วนบุคคลกับประโยชน์ส่วนรวม

๓.๑ ผู้บังคับบัญชาทุกระดับต้องประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดีให้กับผู้ใต้บังคับบัญชา โดยในการปฏิบัติหน้าที่ราชการต้องไม่มีพฤติกรรมในการเรียกรับสินบน และการขัดกันระหว่างประโยชน์ส่วนบุคคลกับประโยชน์ส่วนรวม ไม่ว่าจะด้วยวิธีการใด ๆ พร้อมทั้งกำกับ ดูแล และตรวจสอบการปฏิบัติงาน ของผู้ใต้บังคับบัญชา และการเบิกจ่ายค่าใช้จ่ายต่าง ๆ ของทางราชการให้เป็นไปตามกฎหมาย กฎ ระเบียบ ที่เกี่ยวข้องโดยเคร่งครัด เพื่อป้องกันการพฤติกรรมกรับสินบน และการขัดกันระหว่างประโยชน์ส่วนบุคคล กับประโยชน์ส่วนรวม ทุกรูปแบบ

๓.๒ ให้เจ้าหน้าที่ของรัฐของกรมการขนส่งทางรางทุกคนปฏิบัติหน้าที่ด้วยความซื่อสัตย์ สุจริต ยึดมั่นในคุณธรรม จริยธรรม มีจิตสำนึกกับผิชอบ ปฏิบัติหน้าที่ของตนเองอย่างเต็มความสามารถ ให้เกิดความคุ้มค่า โปร่งใส ตรวจสอบได้ และคำนึงถึงประโยชน์สูงสุดของหน่วยงาน สังคม ประเทศชาติ รวมทั้ง ต้องไม่กระทำการใด ๆ ที่เป็นการใช้อำนาจหน้าที่เพื่อเอื้อประโยชน์แก่ตนเองและพวกพ้อง ตลอดจนไม่เข้าไปยุ่งเกี่ยวกับการรับหรือให้สินบนไม่ว่าทางตรงหรือทางอ้อม

๓.๓ เจ้าหน้าที่ของรัฐของกรมการขนส่งทางรางทุกคนต้องไม่เพิกเฉย กรณีเมื่อพบเห็น การกระทำที่มีพฤติกรรมกรับสินบนหรือผลประโยชน์อื่นใด หรือการกระทำที่เป็นการขัดกันระหว่าง ผลประโยชน์ส่วนตนกับผลประโยชน์ส่วนรวมในหน่วยงาน โดยต้องรายงานผู้บังคับบัญชาให้รับทราบ รวมทั้งให้ ความร่วมมือในการให้ข้อมูลหรือตรวจสอบข้อเท็จจริง

๓.๔ เจ้าหน้าที่ของรัฐของกรมการขนส่งทางรางทุกคน ต้องไม่ใช้อำนาจหน้าที่ของตน เพื่อเสนอว่าจะทำให้หรือสัญญาว่าจะทำให้ หรือเรียกรับสินบน หรือประโยชน์อื่นใดจากบุคคลหรือภาคเอกชน หรือบุคคลอื่นใด ซึ่งเป็นผู้รับบริการหรือผู้มีส่วนได้ส่วนเสียภายนอก โดยการกระทำนั้น ๆ มีชอบด้วยกฎหมาย และส่งผลต่อความเสียหายกับหน่วยงาน และประโยชน์สาธารณะ

๓.๕ เจ้าหน้าที่ของรัฐของกรมการขนส่งทางรางทุกคนต้องสามารถแยกเรื่องตำแหน่งหน้าที่ กับเรื่องส่วนตัวออกจากกันอย่างเด็ดขาด และไม่กระทำการใด ๆ ที่เป็นการขัดกันระหว่างผลประโยชน์ส่วนตน กับผลประโยชน์ส่วนรวม โดยไม่เป็นผู้เสนองาน หรือคู่สัญญา การจัดซื้อจัดจ้าง รวมทั้งไม่สนับสนุนให้ครอบครัว เครือญาติ พวกพ้อง เป็นผู้เสนองาน หรือคู่สัญญาการจัดซื้อจัดจ้างกับกรมการขนส่งทางรางหรือหน่วยงาน ในสังกัดกรมการขนส่งทางราง

๓.๖ เจ้าหน้าที่ของรัฐของกรมการขนส่งทางรางทุกคนต้องไม่รับทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใด เว้นแต่เป็นไปตามธรรมจรรยา และหลักเกณฑ์ที่กำหนดไว้ตามประกาศคณะกรรมการป้องกันและปราบปราม การทุจริตแห่งชาติ เรื่อง หลักเกณฑ์การรับทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใดโดยธรรมจรรยาของเจ้าพนักงาน ของรัฐ พ.ศ. ๒๕๖๓ และระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการให้หรือการรับของขวัญของเจ้าหน้าที่ของรัฐ พ.ศ. ๒๕๖๕ ซึ่งมีแนวปฏิบัติในการรับทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใดของเจ้าหน้าที่ของรัฐ ดังต่อไปนี้

๓.๖.๑ ห้ามมิให้เจ้าหน้าที่ของรัฐของกรมการขนส่งทางรางทุกคนรับทรัพย์สินหรือ ประโยชน์อื่นใดอันอาจคำนวณเป็นเงินได้จากผู้ใด แต่มีข้อยกเว้นให้รับได้ ๔ กรณี คือ

๑) เป็นการรับทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใดอันควรรับได้ตามกฎหมาย กฎ หรือ ข้อบังคับที่ออกโดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติของกฎหมาย ตัวอย่างเช่น เงินเดือน ค่าวิทยากร เบี้ยประชุม เป็นต้น

๒) เป็นการรับทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใดจากบุพการี ผู้สืบสันดาน หรือญาติ ให้ตามขนบธรรมเนียม ประเพณีนิยมหรือตามธรรมจรรยาหรือโดยเสน่หา และเป็นไปตามจำนวนที่เหมาะสม ตามฐานานุรูป

๓) การรับทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใดอันอาจคำนวณเป็นเงินได้ จากบุคคลซึ่งมิใช่ญาติ โดยธรรมจรรยา ที่ได้รับเนื่องในโอกาสหรือเทศกาลสำคัญ หรือโอกาสแสดงความยินดี การต้อนรับหรือตามมารยาทในสังคม เช่น ปีใหม่ สงกรานต์ วันเกิดของผู้รับ วันขึ้นบ้านใหม่ งานแต่งงาน เป็นต้น ที่มีราคาหรือมูลค่าในการรับจากแต่ละบุคคลแต่ละโอกาส ไม่เกิน ๓,๐๐๐ บาท

๔) การรับทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใดอันอาจคำนวณเป็นเงินได้จากการให้นั้น เป็นการให้ในลักษณะให้กับบุคคลทั่วไป ซึ่งการให้เป็นลักษณะให้โดยไม่กำหนดตัวผู้รับเป็นการเจาะจง ตัวอย่างเช่น ได้รับจากการจับสลากการกุศล การรับส่วนลดจากการซื้อรถยนต์ส่วนตัว การรับของแจกจากการประสบภัยพิบัติ การรับเงินสนับสนุนจากรัฐในโครงการต่าง ๆ เช่น โครงการคนละครึ่ง โครงการเราเที่ยวด้วยกัน เป็นต้น

๓.๖.๒ กรณีต้องรับทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใดอันอาจคำนวณเป็นเงินได้ที่ไม่เป็นไป ตามหลักเกณฑ์หรือมีราคาหรือมีมูลค่ามากกว่า ๓,๐๐๐ บาท เนื่องจากมีความจำเป็นอย่างยั้งที่ต้องรับไว้ เพื่อรักษาไมตรี มิตรภาพ หรือความสัมพันธ์อันดีระหว่างบุคคล เจ้าหน้าที่ของรัฐของกรมการขนส่งทางราง ต้องดำเนินการ ดังนี้

๑) แจ้งรายละเอียดข้อเท็จจริงเกี่ยวกับทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใดนั้น ต่ออธิบดีกรมการขนส่งทางราง ภายใน ๓๐ วันนับแต่วันที่ได้รับสิ่งนั้นไว้ เพื่อให้วินิจฉัยว่า มีเหตุผล ความจำเป็น ความเหมาะสม และสมควรที่จะให้เจ้าหน้าที่ของรัฐของกรมการขนส่งทางรางผู้นั้นรับทรัพย์สิน หรือประโยชน์อื่นใดนั้นไว้เป็นสิทธิของตน หรือไม่

๒) ในกรณีอธิบดีกรมการขนส่งทางราง มีคำสั่งว่าไม่สมควรรับทรัพย์สินหรือ ประโยชน์อื่นใดดังกล่าว ก็ให้คืนทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใดนั้นแก่ผู้ให้โดยทันที ในกรณีที่ไม่สามารถคืนให้ได้ ให้เจ้าหน้าที่ของรัฐของกรมการขนส่งทางรางผู้นั้น ส่งมอบทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใดดังกล่าวให้เป็นสิทธิ ของกรมการขนส่งทางรางโดยเร็ว

และเมื่อได้ดำเนินการตามข้อ ๒) แล้ว ให้ถือว่าเจ้าหน้าที่ของรัฐของ กรมการขนส่งทางรางผู้นั้นไม่เคยได้รับทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใดดังกล่าว

๓) กรณีที่เจ้าหน้าที่ของรัฐของกรมการขนส่งทางรางผู้ได้รับทรัพย์สินไว้เป็น ผู้ดำรงตำแหน่งผู้บังคับบัญชา ซึ่งเป็นหัวหน้าส่วนราชการหรือเทียบเท่า หรือผู้บริหารสูงสุดของหน่วยงานของรัฐ ให้แจ้งรายละเอียดข้อเท็จจริงเกี่ยวกับการรับทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใดนั้นต่อผู้มีอำนาจแต่งตั้งถอดถอน เพื่อดำเนินการตามข้อ ๑) และข้อ ๒) ข้างต้น

/๓.๖.๓ การให้...

๓.๖.๓ การให้หรือรับของขวัญ มีหลักเกณฑ์ ดังนี้

๑) การให้ของขวัญ โดยหลักแล้วเจ้าหน้าที่ของรัฐหรือบุคคลในครอบครัวจะให้ของขวัญแก่ผู้บังคับบัญชาหรือบุคคลในครอบครัวของผู้บังคับบัญชาหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐด้วยกันมิได้ เว้นแต่เป็นการให้ตามปกติประเพณีนิยม ซึ่งของขวัญนั้นมีราคาหรือมูลค่าไม่เกิน ๓,๐๐๐ บาท จากผู้ให้แต่ละคน และแต่ละโอกาส หรือตามที่คณะกรรมการ ป.ป.ช. กำหนดไว้ และเจ้าหน้าที่ของรัฐจะทำการใด ๆ เพื่อให้ได้มาซึ่งเงินหรือทรัพย์สินอื่นใด เพื่อมอบให้หรือจัดหาของขวัญให้ผู้บังคับบัญชาหรือบุคคลในครอบครัวของผู้บังคับบัญชามิได้

๒) การรับของขวัญ

(๑) กรณีผู้บังคับบัญชาหรือผู้รับของขวัญจากผู้ใต้บังคับบัญชา ผู้บังคับบัญชาจะยินยอมหรือรู้เห็นเป็นใจให้บุคคลในครอบครัวของตนรับของขวัญจากเจ้าหน้าที่ของรัฐหรือบุคคลในครอบครัวของเจ้าหน้าที่ของรัฐซึ่งเป็นผู้อยู่ในบังคับบัญชามิได้ เว้นแต่เป็นการให้ตามปกติประเพณีนิยมซึ่งมีราคาหรือมูลค่าไม่เกิน ๓,๐๐๐ บาท จากผู้ให้แต่ละคนและแต่ละโอกาส หรือตามที่คณะกรรมการ ป.ป.ช. กำหนดไว้

(๒) กรณีเจ้าหน้าที่ของรัฐรับของขวัญจากเจ้าหน้าที่ของรัฐด้วยกัน เจ้าหน้าที่ของรัฐจะยินยอมหรือรู้เห็นเป็นใจให้บุคคลในครอบครัวของตนรับของขวัญจากเจ้าหน้าที่ของรัฐหรือบุคคลในครอบครัวของเจ้าหน้าที่ของรัฐด้วยกันมิได้ เว้นแต่เป็นการให้ตามปกติประเพณีนิยมซึ่งมีราคาหรือมูลค่าไม่เกิน ๓,๐๐๐ บาทจากผู้ให้แต่ละคนและแต่ละโอกาส หรือตามที่คณะกรรมการ ป.ป.ช. กำหนดไว้

(๓) กรณีเจ้าหน้าที่ของรัฐรับของขวัญจากผู้ที่เกี่ยวข้องในการปฏิบัติหน้าที่ โดยหลักแล้ว เจ้าหน้าที่ของรัฐจะยินยอมหรือรู้เห็นเป็นใจให้บุคคลในครอบครัวของตนรับของขวัญอันเกิดจากการปฏิบัติหน้าที่จากผู้ที่เกี่ยวข้องมิได้ เว้นแต่เป็นการให้ตามปกติประเพณีนิยม ซึ่งมีราคาหรือมูลค่าไม่เกิน ๓,๐๐๐ บาท จากผู้ให้แต่ละคนและแต่ละโอกาส หรือการรับทรัพย์สินหรือประโยชน์อันควรได้ตามกฎหมาย กฎ หรือข้อบังคับที่ออกโดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย หรือตามที่คณะกรรมการ ป.ป.ช. กำหนดไว้ สำหรับการรับทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใดโดยธรรมจรรยาของเจ้าพนักงานของรัฐตามกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต

๓.๖.๔ ข้อควรปฏิบัติเมื่อทราบในภายหลังว่ารับของขวัญโดยการฝ่าฝืนระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการให้หรือรับของขวัญของเจ้าหน้าที่รัฐ พ.ศ. ๒๕๖๕

ในกรณีที่บุคคลในครอบครัวรับของขวัญ แล้วเจ้าหน้าที่ของรัฐทราบในภายหลังว่าเป็นการรับของขวัญโดยฝ่าฝืนระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการให้หรือรับของขวัญของเจ้าหน้าที่รัฐ พ.ศ. ๒๕๖๕ ให้เจ้าหน้าที่ของรัฐบันทึกรายงานรายละเอียดข้อเท็จจริงเกี่ยวกับการรับของขวัญนั้นต่อผู้บังคับบัญชาตามลำดับชั้นจนถึงผู้บังคับบัญชาสูงสุดภายใน ๓๐ วันนับแต่วันที่ได้รับทราบ

และในกรณีที่ผู้บังคับบัญชาสูงสุดได้พิจารณารายงานแล้ว เห็นว่าเป็นการฝ่าฝืนระเบียบนี้ให้มีคำสั่งคืนของขวัญแก่ผู้ให้โดยทันที ในกรณีที่ไม่สามารถคืนได้ ให้เจ้าหน้าที่ของรัฐรายงานเหตุผลที่ไม่สามารถคืนได้และส่งของขวัญที่ได้รับให้เป็นสิทธิของหน่วยงานที่เจ้าหน้าที่ของรัฐผู้นั้นสังกัดโดยเร็ว และเมื่อได้ดำเนินการตามข้างต้นแล้ว ให้ถือว่าเจ้าหน้าที่ของรัฐและบุคคลในครอบครัวไม่เคยได้รับของขวัญดังกล่าว

๓.๗ ในกรณีที่เจ้าหน้าที่ของรัฐของกรมการขนส่งทางรางผู้ใดจงใจปฏิบัติเกี่ยวกับการให้ของขวัญหรือรับของขวัญ รับทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใด โดยการฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามกฎหมาย หรือระเบียบที่เกี่ยวข้อง ให้ถือว่าผู้นั้นกระทำความผิดวินัยหรือไม่ประพฤติปฏิบัติตนให้เป็นไปตามประมวลจริยธรรมของข้าราชการพลเรือน และจะต้องถูกดำเนินการตามกฎหมาย กฎ ประมวลจริยธรรมของข้าราชการพลเรือน หรือมติคณะรัฐมนตรีที่เกี่ยวข้องต่อไป

๓.๘ ในการแสดงความยินดี การแสดงความเสียใจ การแสดงความปรารถนาดี การแสดงความขอบคุณ การแสดงการต้อนรับ หรือกรณีอื่น ๆ ในโอกาสต่าง ๆ ตามปกติประเพณีนิยม เจ้าหน้าที่ของรัฐของกรมการขนส่งทางราง ประชาชนหรือผู้มีส่วนได้ส่วนเสียภายนอกของกรมการขนส่งทางราง สามารถเลือกใช้วิธีการแสดงออกด้วยวิธีการอย่างอื่นแทนการให้หรือรับของขวัญ ทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใดได้ เช่น การใช้บัตรอวยพร การลงนามในสมุดอวยพร หรือการสื่อสารผ่านช่องทางอิเล็กทรอนิกส์ เพื่อป้องกันการสุมเสี่ยงที่อาจจะทำให้เกิดการกระทำที่รู้เท่าไม่ถึงการณ์ จนอาจเป็นการฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามกฎหมายหรือระเบียบที่เกี่ยวข้อง

๓.๙ กรมการขนส่งทางราง สนับสนุนส่งเสริมให้เจ้าหน้าที่ของรัฐทุกคน เห็นความสำคัญและมีจิตสำนึกในการต่อต้านการทุจริตคอร์รัปชัน รวมทั้งจัดให้มีมาตรการควบคุมภายในเพื่อป้องกันการขัดกันระหว่างประโยชน์ส่วนตนกับประโยชน์ส่วนรวม และการให้หรือรับสินบนในรูปแบบต่าง ๆ พร้อมทั้งการให้ความเป็นธรรมคุ้มครองเจ้าหน้าที่ของรัฐหรือบุคคลอื่นใดที่แจ้งเบาะแส หรือหลักฐานที่เกี่ยวข้องกับ เรื่อง การให้หรือรับสินบนในทุกรูปแบบ

จึงประกาศให้ทราบโดยทั่วกันและถือปฏิบัติอย่างเคร่งครัด

ประกาศ ณ วันที่ ๖ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๖๗

(นายพิเชฐ คุณาธรรมรักษ์)
อธิบดีกรมการขนส่งทางราง